Osmangazi Belediyesi

700 Yıldır Buradayız

Kültür Sanat

OSMANGAZİ'NİN GİZLİ KALMIŞ KÜLTÜR VARLIKLARI

SAYI : 1 | OCAK 2026

Şair idi Ahmed idi Paşa idi

BU DÜNYADAN GEÇTİ GİTTİ...

OSMANGAZİ BELEDİYESİ

ERKAN AYDIN

OSMANGAZİ BELEDİYE BAŞKANI

Bursa'nın fethinin 700. yılını anarken, köklerimizle yeniden bağ kurmak ve tarihimizin derinliklerinde saklı değerleri gün yüzüne çıkarmak hepimiz için büyük bir sorumluluktur. Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti olan Bursa, yalnızca bir fetih şehri değil; ilmin, sanatın ve edebiyatın yoğrulduğu eşsiz bir medeniyet merkezidir.

Bu zengin mirası hatırlamak ve hatırlatmak, geçmişle bugün arasında güçlü bir köprü kurmak açısından büyük önem taşır. Bu anlayışla hazırladığımız dergimizin ilk sayısını, "Osmangazi'nin Gizli Kalmış Kültür Varlıkları" başlığı altında sizlerle buluşturmanın gururunu yaşıyoruz.

Bu özel sayımızda, Bursa'nın kültürel hafızasında özel bir yeri olan Şair Ahmed Paşa'yı ele alıyoruz. Döneminin ilim ve sanat çevrelerinde derin izler bırakmış olan Ahmed Paşa, şiirleriyle yalnızca kendi çağını değil, sonraki yüzyılları da etkilemiştir. Onun dizeleri, Bursa'nın ruhunu, Osmanlı estetiğini ve insan odaklı medeniyet anlayışımızı yansıtan değerli bir mirastır.

Osmangazi Belediyesi olarak, Bursa'nın fethinin 700. yılı kapsamında yürüttüğümüz çalışmalarla, kentimizin köklü geçmişini bugünün diliyle yeniden yorumlamayı önemsiyoruz. Amacımız, geçmişi yalnızca anmak değil; onu anlamak, anlatmak ve bugünün insanıyla buluşturmaktır.

Bursa'nın fethinin 700. yılında yayımlanan bu ilk sayının, kültür ve edebiyat dünyamıza değerli bir katkı sunmasını diliyor; emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

Erkan AYDIN
Osmangazi Belediye Başkanı

OSMANGAZİ BELEDİYESİ

ERKAN AYDIN
OSMANGAZİ BELEDİYE BAŞKANI

Şair Ahmed Paşa Medresesi
Muradiye, Osmangazi – Bursa

Şair Ahmed Paşa'nın Hayat Hikayesi

Şair Ahmed Paşa, XV. yüzyıl Osmanlı edebiyatının en önemli isimlerinden biridir. Klasik Türk şiirinin kuruluş döneminde yetişmiş, güçlü dili ve zarif üslubuyla adını edebiyat tarihine yazdırmıştır. Kaynaklarda doğum yeriyle ilgili farklı bilgiler bulunsa da, Ahmed Paşa'nın hayatının önemli bir bölümünü Bursa'da geçirdiği ve bu şehirle derin bir bağ kurduğu bilinmektedir.

İyi bir eğitim alan Ahmed Paşa, yalnızca bir şair değil; aynı zamanda ilim ve devlet hayatı içinde yetişmiş bir Osmanlı aydınıdır. Medrese tahsili görmüş, müderrislik ve kadılık gibi görevlerde bulunmuştur. Zamanla devlet kademelerinde yükselmiş, Fatih Sultan Mehmed döneminde saraya yakın bir konuma gelmiştir. Bu yakınlık, onun hem şöhretini artırmış hem de kaderini belirlemiştir.

Fatih Sultan Mehmed devrinde Ahmed Paşa, şiirdeki ustalığı sayesinde büyük takdir görmüş; hatta "Sultanü'ş-Şuarâ" yani Şairler Sultanı unvanıyla anılmıştır. Divan şiirinde ahenk, mecaz ve söyleyiş gücü bakımından pek çok şaire örnek olmuş; kendisinden sonra gelen şairler onun şiirlerine nazireler yazmıştır.

Ancak saray hayatı her zaman güvenli değildir. Ahmed Paşa hakkında çıkan dedikodular ve söylentiler, padişahın gözünden düşmesine neden olmuş; bu süreçte hayatının en zor dönemlerinden birini yaşamıştır. İdam edilme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı bu dönemde kaleme aldığı Kerem Kasidesi, onun hayatını kurtarmış; fakat saraydaki eski konumunu tamamen geri kazandırmamıştır. Ahmed Paşa, bu olaydan sonra İstanbul'dan uzaklaştırılmıştır.

Hayatının geri kalan bölümünü Bursa'da geçiren Ahmed Paşa, burada kendi adına bir medrese yaptırmıştır. Bu medrese, onun ilme ve kültüre verdiği önemin somut bir göstergesidir. Vefatının ardından da Muradiye semtinde, yaptırdığı medresenin yakınına defnedilmiştir.

1496 yılında Bursa'da vefat eden Şair Ahmed Paşa, ardında yalnızca bir divan değil; aynı zamanda yüzyıllar boyunca konuşulan, yazılan ve iz bırakılan bir mekân hafızası bırakmıştır. Bugün Ahmed Paşa'nın adı, şiirleriyle olduğu kadar, Bursa Muradiye'deki medresesi ve ona eşlik eden sessiz tanıklıklarla da yaşamaya devam etmektedir

Șair Ahmed Pașa
1426 - 1496

Kerem Kasidesi'nden Beyitler

Bu kasidede geçen "kerem" kavramı yalnızca cömertlik anlamında kullanılmamıştır. Ahmed Paşa, kelimeyi; ihsan, affedicilik, ilahî lütuf ve hükümdarlık erdemini birlikte ifade eden çok katmanlı bir anlam dünyası içinde kullanır.

Ey muhît-i keremün katresi ummân-ı kerem
Bâğ-ı cûd ebr-i kefünden tolu bârân-ı kerem

Ey kerem denizinin her bir damlası başlı başına bir umman olan!
Cömertlik bahçesi, senin avucundan yağan kerem yağmurlarıyla doludur.

Tâc bahş-ı ser-i sultân-ı salâtin-i cihân
Zînet-i taht u nigîn Hazret-i sultân-ı kerem

Dünya sultanlarının başına taç veren sensin;
Tahtın süsü, yüzüğün mücevheri olan kerem sultanısın.

Açılur hulk-ı nesîmiyle gül-i gülşen-i cûd
Bezenür lutfi zülâliyle gülistân-ı kerem

Huyunun esintisiyle cömertlik bahçesinin gülleri açar;
Lütfunun berraklığıyla kerem gül bahçesi süslenir.

Ne melek hûy meliksin ki dem-i lutfun ile
Kevser-i cûd akıdur ravza-i Rıdvân-ı kerem

Ne melek huylu bir hükümdarsın ki lütfunun anında,
Kerem Kevseri cennet bahçelerinde akar.

Kâse-i hırs toyar sofra-i ihsânundan
Dest-i inâmun ile âm olalı hân-ı kerem

Hırs kasesi bile ihsan sofrandan doyar;
Bağış elinle herkesin karnı doyar ey kerem sahibi.

Ahmedün gam makası kesdi dilin şem gibi
Sana Rûşen diyemez hâlini sultân-ı kerem

Ahmed'in gönlünü gam makası mum gibi kesti;
Ey kerem sultanı, hâlini sana açıkça anlatamaz.

Kul hatâ kılsa nola afv-i şehenşâh kanı
Tutalım iki elüm kanda imiş kanı kerem

Kul hata etse ne olur, affetmek hükümdarın işidir;
Varsın iki elim kana bulanmış olsun, keremin kanı nerede?

Bir kara toprağam ihyâ-yi memât itmek içün
Yağsa cûdın bulıdından nola nîsân-ı kerem

Ben kuru bir toprağım; dirilmek için
Kerem bulutundan nisan yağmuru yağsa ne olur?

Nice kiklîm-i mürüvvetde geçe hükm-i vefâ
Nice keyvân-ı atâda tura dîvân-ı kerem

Nice yiğitlik ikliminde vefa hüküm sürsün,
Nice bağış göğünde kerem divanı kurulsun.

Ömr-i hasmun ire târih gibi pâyâna
Nâmunı nâme-i ikbâl ide unvân-ı kerem

Düşmanının ömrü tarih gibi sona ersin;
Adın, mutluluk defterinin başlığı olsun ey kerem.

600 Yıllık Notlar

Ahmed Paşa Medresesi'nin duvarlarına ve kapısına yazılan notlar, yüzyıllar boyunca buraya gelenlerin duygu ve düşüncelerini mekâna emanet etme biçimidir. Osmanlı kültür dünyasında türbe ve medrese gibi yapılar yalnızca ziyaret edilen yerler değil; dua edilen, sükûtla konuşulan ve iz bırakılan alanlardı. Bu yazılar, Ahmed Paşa'nın hatırası etrafında oluşmuş canlı bir hafızanın izlerini taşır.

Medrese duvarlarında yer alan bu notlar, çoğu zaman bir sitem ya da öğütten ziyade, dua ve temenni niteliği taşır. Ziyaretçiler, Ahmed Paşa'yı yalnızca bir şair olarak değil; ilim, edebiyat ve zarafetin temsilcisi olarak görmüş, ona yönelik saygılarını bu satırlarla ifade etmiştir. Bu yönüyle yazılar, bireysel duyguların ötesinde ortak bir kültürel bilincin yansımasıdır.

Bu notlar arasında özel bir yere sahip olan metinlerden biri, Osmanlı tarihçiliğinin duayen ismi Halil İnalcık tarafından kaleme alınmıştır. İnalcık, Ahmed Paşa için yazdığı satırlarda, onu "büyük şair" olarak anmakta ve şu duayı dile getirmektedir:

"Büyük şairin cennet-i a'lânın bahçelerinde ve mahşer meclisinde bineği düzgün, yürüyüşü güzel olsun."

Bu ifade, yalnızca bir dua değil; Ahmed Paşa'nın Osmanlı kültür ve edebiyat dünyasındaki saygın yerini vurgulayan güçlü bir övgüdür. Halil İnalcık'ın bu satırları, Ahmed Paşa'nın yüzyıllar sonra dahi ilim ve kültür çevrelerinde aynı hürmetle anıldığını göstermesi bakımından ayrı bir değer taşır.

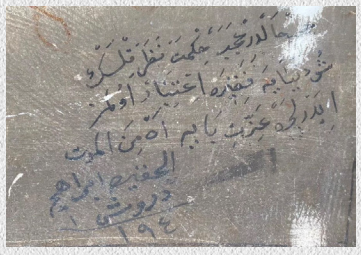

Aceb hâldür ˘aceb hikmet nažar ḳılsañ ṣu dünyāya Fakíre i˘tibār olmaz iderler ˘izzeti baya - Āh mine˘l-mevt - El-haḳír İbrāhím Dervíṣ

(Nice hâldir, hikmet nazarıyla ṣu dünyaya bakılsa; kalabalıklar, zengin ve varlıklı olanı görüp el üstünde tutar da fakire rağbet etmez.Âh ölüm den!)

Niyāz idüp Hudā'ya menzil-i a˘lāya çıḳduḳda Tevehhüm itme Vānī ekśer evḳāt-ı selāmetdür - Temmetü'l-faḳír - Mahmūd Vānī

(Ey Fânî! Hakk'a yalvarıp en üst mertebedeki menzile çıktığında korkma! Selâmet vaktidir.)

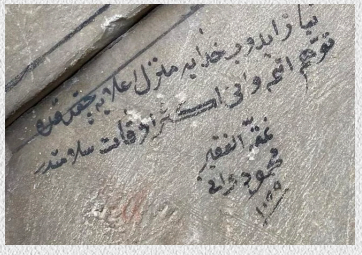

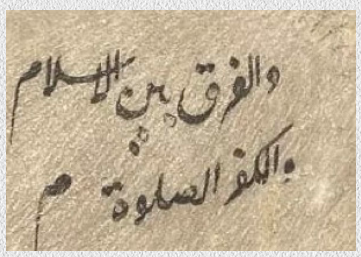

Ve'l-farḳu beyne'l-İslāmí ve'l-küfrü eṣ-salāt

(İslâm ile küfür arasındaki fark namazdır.)

Es-salātu imādu'd-dín

(Namaz, dinin direğidir.)

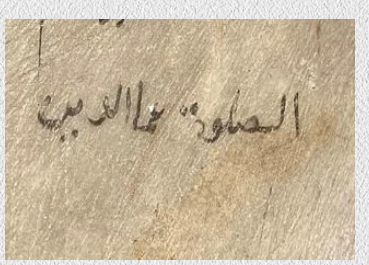

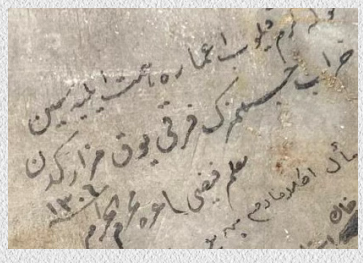

N'ola kerem ḳılup i˘māra himmet eyleyesin Harāb cismimiziñ farḳı yoḳ mezārıñdan Mu˘allim Feyżí

(Ne olur, ihsan kıl, imara himmet eyle. Bizim harap olan cismimizin mezarından farkı yok.)

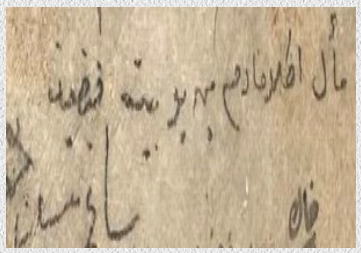

Me ˇāl añlamadum ben bu beyt-i Feyżíden

(Ben bu Feyzî'nin beytinin ne ifade ettiğini anlamadım)

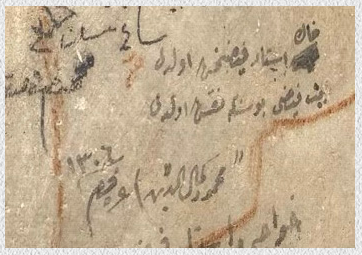

Hāk-i üstād feyż-bahs oldı
Beyt-i Feyżí bu senge naḳş oldı
Mahmüd Kemaleddín

(Üstadın toprağı bereket, bolluk verici oldu. Feyzî'nin beyti bu taşa nakşolundu.)

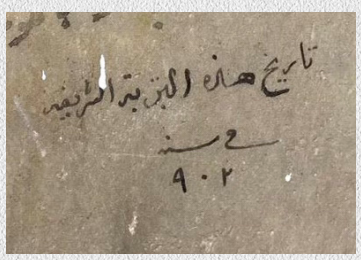

Tārìhi hāzitihi't-türbetü'ṣ-ṣerífe fí sene 902

(Bu şerefli türbenin yapım tarihi 902/1496-97 yılındadır.)

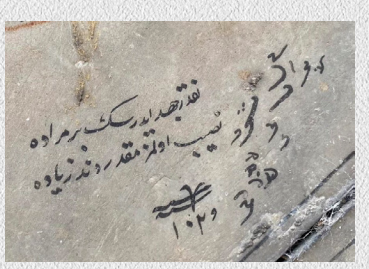

Ne ḳadar cehd iderseñ bir murāda
Nasíb olmaz muḳadderden ziyāde 16 - Sene 1069

(Bir şeyi ne kadar çok istersen iste, takdir edilenden daha fazlasına kavuşamazsın.)
Beytin altında yazılış tarihi "sene 1069" (M 1658-59) olarak kayıtlıdır.

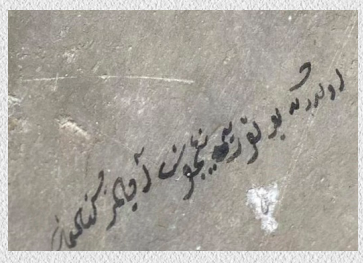

Olur mı(?) bu türbe niçün açılmaz günāh mıdır

(Bu türbe niçin açılmaz, yoksa günah mıdır?)

“Fahr-ı dín(?)”

Pervazın sağ alt tarafına kaydedilen fahr-ı dîn ifadesi, “dinin övüncü” anlamına gelmektedir.

51+90+485+057+206+013=902

Yukarıdaki sayı, şair Ahmed Paşa’nın ölüm yılı olan H 902/M 1496’ya tekabül etmektedir. Toplanan sayılar ise Ahmed Paşa’nın türbe kapısında yer alan kitabenin son mısrasındaki harflerin ebced açılımına işarettir. Türbeyi ziyaret için gelen ve ebced hesabını bilen bir kişi, harflerin sayı değerlerinin toplamını buraya yazmıştır.

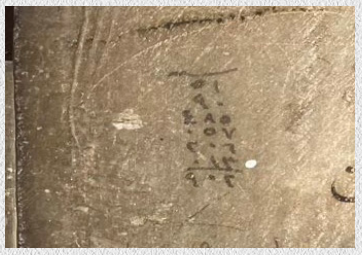

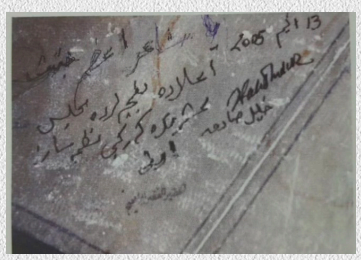

Şāˇir-i aˇôam cennet-i aˇlāda baġçelerde Meclis-i mahşeriñdeki rekbi nažm-sāz ola 13 Ekim 2005 (Halil İnalcık’ın notu)

(Büyük şairin cennet-i a’lânın bahçelerinde ve mahşer meclisinde bineği düzgün yürüyüşlü olsun.)

206+8+5=219
10+51+96+32+453+41= 683

Yukarıda yer alan sayıların toplamı da (219+683=902) Ahmed Paşa’nın ölüm yılını (H 902/M 1496) göstermektedir.

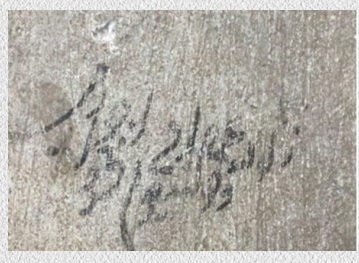

“Zada’llāhu cemˇan fí ecren remā ve devlethū yevme’l-haşr”

(Allah, kendisine isabet eden ecir ve devlet hakkında bir araya getirdiklerini mahşer günü daha da ziyadeleştirsin!)

BURSA OSMANGAZİ BELEDİYESİ 1987

OSMANGAZİ
BELEDİYESİ

444
1601

osmangazi.bel.tr

osmangazibld